

UZBEKISTAN ANTI-CORRUPTION DIGEST

KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISH

DAVLAT XARIDLARI TIZIMIDA KORRUPSIYANING
OLDINI OLISH BO'YICHA AMALGA OSHIRILGAN
ISHLAR

Gulnora RAXIMOVA*

*O'zbekiston
Respublikasi
Moliya vaziri o'rinbosari

Annotatsiya: Davlat xaridlari tizimida korrupsiyani oldini olish bo'yicha amalga oshirilgan ishlar va muammolarga to'xtalib, ularni bartaraf etish bo'yicha takliflar keltirilgan.

Yuborilgan: 2022-yil 31-yanvar

Qabul qilingan: 2022-yil 11-fevral

Nashr qilingan sana: 2022-yil 25-mart

Copyright © 2022 O'zbekiston Respublikasi Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi. Bu asar Creative Commons «Attribution» («Atributatsiya») 4.0 shartlari asosida tarqatilgan.

IQTIBOS KELTIRISH TARTIBI:

Raximova, G. 2022. Davlat xaridlari tizimida korrupsiyaning oldini olish bo'yicha amalga oshirilgan ishlar. Uzbekistan Anti-Corruption Digest. 2, 1 (mart 2022), 23–25.

DOI: <https://doi.org/10.47689/uacd-2181-3345--vol2-iss1-pp23-25>

Ochiqlik va shaffoflikni ta'minlash, raqamlashtirish jarayonlarini jadal rivojlantirish orqali inson omili ishtirokini kamaytirish har qanday sohada aynan korrupsiyaning oldini olish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlarning eng katta yutug'i sanaladi. Bugungi kunda mamlakatimizning har bir fuqarosi davlat budgetining kunlik xarajatlarini kuzatib borish imkoniyatiga ega bo'lib, bunda davlat xaridlarini amalga oshirishda keng raqobatni ta'minlash, mablag'lardan oqilona va samarali foydalanish, shuningdek, tadbirkorlar uchun qulay muhitning yaratilishi muhim ahamiyat kasb etadi.

2021 yilda respublika bo'yicha jami **147,4 trln.** so'mlik davlat xaridlari amalga oshirildi. Bu esa **YAIMning 20,1 foizini** tashkil qiladi. Shundan qariyb **28 trln.** so'm qiymatdagi xaridlar (jami xaridlarning **20 foizi**) elektron savdolar orqali amalga oshirildi. Raqobatli xarid qilish tartib-taomillarini o'tkazish natijasida **5,8 trln.** so'm mablag'lar **iqtisod qilinishiga erishildi.**

Davlat xaridlari jarayonlarida inson omili ishtirokini kamaytirish hamda sohani raqamlashtirish maqsadida tanlash va tender savdolari 2022 yil 1 yanvardan **majburiy tartibda elektron shaklda o'tkazilishi** yo'lga qo'yildi.

Davlat xaridlari sohasida davlat buyurtmachilarining javobgarligini kuchaytirish, ular tomonidan davlat xaridlarini amalga oshirishda amaldagi qonun hujjatlari talablariga qat'iy rioya etishini, sog'lom raqobatga asoslanmagan savdolarning tashkil etilmasligini hamda barcha tadbirkorlik subyektlariga teng imkoniyat yaratilishini ta'minlash maqsadida O'zbekiston Respublikasining **Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksiga** davlat xaridlari

sohasidagi qonun hujjatlarini buzganlik, shu jumladan, xarid qilish tartib-taomillari turlarini belgilash va ijrochini tanlash shartlarini buzganlik uchun **javobgarlik belgilandi**.

Davlat xaridlari sohasida ochiqlik va shaffoflikni ta'minlash, davlat xaridlari ishtirokchilariga qulayliklar va keng imkoniyatlar yaratish orqali xarid qilish tartib-taomillarini takomillashtirish maqsadida O'zbekiston Respublikasining "Davlat xaridlari to'g'risida"gi Qonuniga quyidagi mazmundagi asosiy yangiliklar kiritilgan:

– Qonun talablarining **strategik ahamiyatga ega xo'jalik jamiyatlari va korxonalar, ya'ni yirik korporativ korxonalar xaridlariga** ham tatbiq etilishi;

– O'zbekiston Respublikasi **Hisob palatasiga davlat xaridlarni auditdan o'tkazish** va har yilning yakuni bo'yicha audit natijalarini ochiq axborot manbalarda e'lon qilib borish va O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisiga kiritish vakolati;

– xarid qilish tartib-taomillarining davlat nazoratini amalga oshiruvchi organlar tarkibiga **O'zbekiston Respublikasi Korruptsiyaga qarshi kurashish agentligi** kiritildi;

– davlat xaridlarida **korrupsiyaga yo'l qo'ymaslik prinsipi** moddasi qayta ko'rib chiqildi va yanada **takomillashtirildi**. Bunda davlat xaridlarida korrupsiyaga yo'l qo'ymaslik:

- insofli raqobatni va qarorlar qabul qilish chog'ida xolisona mezonlardan foydalanilishini ta'minlash;

- monitoring olib borish va nazorat qilishning samarali tizimini yaratish;

- qonun va davlat xaridlari sohasidagi boshqa normativ-huquqiy hujjatlar talablari buzilishi holatlari bo'yicha ma'lumotlarni ochiq axborot manbalarida e'lon qilib borish asosida amalga oshiriladi;

– xarid qilish tartib-taomillari ishtirokchilari va davlat xaridlari ijrochilariga o'zlarining **benefitsiar mulkdorlarini ochiqlash** majburiyati yuklatildi;

– davlat buyurtmachilariga davlat xaridlarini amalga oshirishda **affillanganlik** bo'yicha ma'lumotlarni taqdim etib borish majburiyati yuklatildi;

– ishtirokchi va xarid qilish tartib-taomillari ishtirokchisining **affillangan shaxsi** elektron

bozor, auksion, eng yaxshi takliflarni tanlash va tender savdolari bo'yicha **bitta lotda ishtirok etishga haqli emasligi**;

– davlat xaridlari jarayonida ishtirokchining va (yoki) ushbu ishtirokchining vakolatli vakilining yaqin qarindoshlari ijrochini tanlash bo'yicha qaror qabul qilish huquqiga ega yoki davlat buyurtmachisining yoki u tomonidan jalb qilingan **ixtisoslashgan tashkilotning vakili bo'lgan hollarda** ishtirokchini davlat xaridlarida ishtirok etishga yo'l qo'yilmasligi sharti;

– tanlash va tender ishtirokchilari tomonidan **korrupsiyaga qarshi arizasini** taqdim etish to'g'risidagi majburiy talab kiritildi.

Barchamizga ma'lumki, hozirgi vaqtda davlat xaridlari sohasida **"Korrupsiyasiz soha"** loyihasi amalga oshirilib kelinmoqda. Davlat xaridlari sohasida **"Korrupsiyasiz soha"** loyhasini amalga oshirish yuzasidan chora-tadbirlarning 28 banddan iborat **"Yo'l xaritasi"** tasdiqlangan bo'lib, O'zbekiston Respublikasi Korruptsiyaga qarshi kurashish Milliy kengashining yig'ilishlarida davlat xaridlari sohasida **"Korrupsiyasiz soha"** loyhasini amalga oshirish bo'yicha bajarilgan ishlar bo'yicha muhokamalar o'tkazilib kelinmoqda.

Bu borada:

– davlat xaridlari sohasiga oid qonunchilik hujjatlari **korrupsiyaga qarshi ekspertizadan** o'tkazildi;

– tegishli xalqaro moliya institutlari bilan kelishuvlar imzolangan bo'lib, bugungi kunda ushbu loyiha doirasida namunaviy xarid hujjatlari ishlab chiqildi;

– Moliya vazirligi O'quv markazida davlat boshqaruv organlari va ularning tizimdagi xodimlari hamda xo'jalik jamiyatlari va strategik ahamiyatga ega korxonalar hamda boshqa tashkilotlar xodimlari uchun **malaka oshirish kurslari** tashkil qilindi.

Ma'lumot uchun: maxsus kurs bo'yicha hozirgi kunga qadar davlat buyurtmachilarining 6979 nafar xodimi malaka oshirish kurslarida qatnashdi.

– davlat xaridlari bo'yicha davlat buyurtmachilarining malakasini oshirish maqsadida **masofaviy ta'lim platformasi** yaratildi.

Bugungi kunda mazkur sohani yanada rivojlantirish maqsadida bajarilishi lozim bo'lgan qator choralar mavjud bo'lib, xususan:

– raqobat mavjud bo'lgan hollarda asossiz ravishda istisno tariqasida yetkazib beruvchini aniqlash yoki to'g'ridan-to'g'ri shartnoma tuzish tashabbuslarini tanqidiy ko'rish;

– davlat xaridlarida manfaatlar to'qnashuvining oldini olish, affillangan shaxslarni elektron tizim orqali avtomatik tarzda aniqlash imkoniyatini yaratish choralarini ko'rish. Bunda Jismoniy shaxslarning shaxsiy identifikatsiya raqami (JSHSHIR) bo'yicha elektron ma'lumotlar bazasi bilan davlat xaridlarining elektron tizimlari o'rtasida ma'lumotlar almashinuvini yo'lga qo'yish orqali davlat xaridlari ishtirokchilarining affillangan shaxslarini elektron tizim orqali aniqlash mexanizmini joriy qilish;

– shuningdek, davlat xaridlarida ochiqlik va shaffoflikni yanada oshirish, raqobat muhitini rivojlantirish maqsadida xaridlarni kompleks tahlil qilish, shu jumladan, ishtirokchilar, ularning soni, taklif etilayotgan narx, raqobat darajasi, sohalar va hududlar kesimidagi tahliliy ma'lumotlar, jumladan, manfaatlar to'qnashuvi va boshqa ma'lumotlarni avtomatik tarzda tahlil qiluvchi tizimni **(Business intelligence)** joriy etish. Bu borada davlat xaridlari Markaziy axborot portalini takomillashtirish bo'yicha amalga oshirilayotgan ishlarni izchil davom ettirish;

– Markaziy axborot portalida xavfni boshqarish **(Risk management)**, turli mezonlar bo'yicha monitoringni amalga oshirish **(Monitoring tools)** hamda BI **(Business intelligence software)** ma'lumotlar bazasini boshqarish tizimini joriy qilish ishlarini yakuniga yetkazish kabi masalalar shular jumlasidandir.